

کانون الهیات مژده

درس هوشع

بی‌وفایی قوم اسرائیل در کتاب هوشع

ارتباط تصویر ازدواج هوشع و بی‌وفایی قوم اسرائیل نسبت به خدا چگونه است؟

استاد: کامبیز سقانی

دانشجو: مهدی پروانی لیساری

تاریخ تحویل: 15.03.2024

مقدمه

کتاب هوشع، یکی از جواهرات ارزشمند تاریخ و ادبیات دینی یهود است که پیامی گرم و تاثیرگذار از عشق و توبیخ خدا به ما ارائه می‌دهد. با نگاهی به دوران پرتلاطم پادشاهی شمالی اسرائیل و با استفاده از زبان شاعرانه، هوشع ما را با وفاداری خدا و بی‌وفایی قوم آشنا می‌سازد. در این متن، پرستش بت‌ها و رابطه بین اسرائیل و خدا به شکل یک ازدواج ترسیم شده است؛ که تأمل در آن از اهمیت فراوان برخوردار است.

کتاب هوشع نخستین کتاب از مجموعه دوازده‌تایی انبیای کوچک است که با هوشع آغاز می‌شود و با ملاکی کتب عهد عتیق خاتمه می‌یابد. این کتاب در دوران پادشاهی شمالی اسرائیل، در سده هشتم قبل از میلاد نوشته شده است، که پس از این دوره هوشع است که پادشاهی اسرائیل توسط آشور سرنگون می‌گردد. این دوره تاریخی با فراز و نشیب‌های فراوان و تغییرات پی‌درپی در حکومت و پادشاهی شناخته می‌شود، ولی هوشع با افق دیدی گسترده‌تر، پیام خود را بر تمام قوم اسرائیل، شامل دو سرزمین اسرائیل شمالی و جنوبی (یعنی اورشلیم و یهودا) متمرکز کرده است. این پیام به توبیخ و اصلاح قوم، و هشدارهایی درباره تنبیه و پاداش از سوی خداوند برای رفتارهای آنان اشاره دارد.^۱

بت‌پرستی و محبت خدا

انتقادی که هوشع انجام می‌دهد بر روی مناسک دینی می‌باشد، به بت‌پرستی قوم اشاره می‌کند که در حال پرستش خدای بعل می‌باشند و اینکه قوم را متهم به اجرای آئین پرستشی آنان از جمله گوساله‌پرستی، ستون‌های مقدس، خودزنی در حین پرستش و روسپیگری در معبد می‌کند که نسبت به این اعمال جوابگوی خدا خواهند بود. او برای به تصویر کشیدن پرستش بعل از سوی قوم اسرائیل، از استعاره روسپیگری یا زنا‌ی روحانی استفاده می‌کند. در مورد اینکه اسرائیل پرستش یهوه را ترک کرده است و به بت بعل روی آورده است. بعل همان خدای طوفان برای قوم کنعانی بود. آنان در کنار پرستش بت بعل به پرستش یهوه نیز ادامه می‌دادند که نشان‌دهنده آمیختگی پرستش یهوه و بت بعل با یکدیگر بود.^۲

مسئله بت‌پرستی قوم اسرائیل ارتباط مستقیم با فرمان اول از ده فرمان را دارد که خدا فرمان داده است خدایان دیگری به غیر از او نباشد و پرستش به جز یهوه در آن غدقن شده است. موضوع وفاداری ریشه در تاریخ و عملکرد خدا نسبت به آنان دارد و یهوه خدایی بوده است که همیشه محبت و فادارانه نسبت به قوم داشته است.^۳ عهد خدا با قوم به تصویر ازدواج نشان داده شده است. و باید دقت نمود که فاحشگی جنسی یکی از مراسم مذهبی کنعانیان بود و محبت میان زن و مرد در ازدواج یکی از زیباترین روابط موجود در دنیا می‌باشد و مناسب‌ترین راهی بود که خدا می‌توانست محبتش را

^۱ گوردن مک‌کانویل، رامین بسطامی، بررسی عهد عتیق جلد ۴، انتشارات پارس ۲۰۲۳. ص ۲۲۲

^۲ همان منبع. ص ۲۲۴

^۳ همان منبع. ص ۲۳۴

به اسرائیل نشان دهد. اسرائیل مانند یک همسر باید بتواند به شوهر خود وفادار بماند و هیچ رقیبی در این رابطه قابل قبول نیست و کسی که به خداوند خیانت کند، متهم به فاحشگی است.^۴

ازدواج هوشع

سه فصل اول کتاب هوشع به الگوی ازدواج هوشع و بی‌وفایی قوم اسرائیل نسبت به بهوه ارتباط پیدا می‌کند که مسیری برای فصل‌های بعد از آن مهیا می‌شود.^۵ در کتاب هوشع خدا به او فرمائی می‌دهد تا دست به کاری نمادین بزند که بهای گزافی برای خود هوشع دارد و نیاز به فداکاری در زندگی خودش را می‌طلبد. ازدواج او با جومر قرار است نمادی از بی‌وفایی قوم به خدا باشد. اسرائیل مانند زنی است که به شوهر خود پشت کرده، و به فاحشگی روی آورده است؛ زیرا که آنان تمام آن لطف و برکتی که از جانب یهوه بر آنان بود را به حساب بعل گذاشته‌اند و برای او قربانی می‌گذرانند.^۶ در تصویر ازدواج هوشع که در باب یک این کتاب رخ می‌دهد، او با جومر وصلت می‌کند که پس از ازدواج به فاحشگی خود ادامه می‌دهد، که برای مقایسه اسرائیل با خدا تشبیه مناسبی بود.^۷ در (هوشع ۲: ۵) و ادامه آن اشاره به این دارد که جومر با مردان زیادی هم‌خوابی نموده است و نشان داوری برای خدا این است تا قوم را به سمت خود بازگرداند، عاشقی که خواهان معشوقش است سعی در جلب نظر او به سمت خودش دارد.^۸ و هوشع در باب ۳ کتاب نشان از بازخرید فاحشه‌ای را می‌دهد که زنش با اینکه به او بی‌وفایی نموده است ولی او نسبت به او باوفا می‌باشد و او را دوباره به نزد خود فرامی‌خواند.^۹ با توجه به هوشع باب سوم؛ با اینکه جومر به او خیانت کرده بود و در بت‌خانه دوباره به خدمت روسپیگری درآمده بود، می‌بایست برای بیرون آمدن از این خدمت، دوباره خریداری می‌گشت. این مبلغ زیاد بود و برای هوشع بهای زیادی داشت؛ که نشان‌دهنده این است که خدا بهای سنگینی برای قومش می‌پردازد.^{۱۰}

کلام آخر

این مقایسه با ازدواج در عهد جدید هم وجود دارد، (افسیان ۵: ۲۲-۲۳) که کلیسا به عنوان عروس مسیح به تصویر کشیده شده است. عیسی مسیح که جانش را برای کلیسای خود فدا نمود و هوشع با محبت کردن به همسر خیانتکار خود، تمثیلی از محبت بی‌قید و شرط خداوند نسبت به قومش است.^{۱۱} در این کتاب داوری و محبت خدا در تنشی مدام قرار گرفته‌اند. در (هوشع ۱۱: ۸-۱۱) خدا در حالی به تصویر کشیده شده است که در درونش غوغایی برپا است و این خدای

^۴ یوجین اج مریل، منصور خواجه‌پور، جهان و کلام، انتشارات مژده. ص ۵۴۲

^۵ همان منبع. ص ۵۳۸

^۶ گوردن مک‌کانویل، رامین بسطامی، بررسی عهد عتیق جلد ۴، انتشارات پارس ۲۰۲۳. ص ۲۲۷

^۷ دی ای کارسون، آرمان رشدی، تفسیر کتاب مقدس، انتشارات ایلام ۲۰۲۰. ص ۲۴۶

^۸ همان منبع. ص ۲۴۸

^۹ گوردن مک‌کانویل، رامین بسطامی، بررسی عهد عتیق جلد ۴، انتشارات پارس ۲۰۲۳. ص ۲۲۸

^{۱۰} دی ای کارسون، آرمان رشدی، تفسیر کتاب مقدس، انتشارات ایلام ۲۰۲۰. ص ۲۵۰

^{۱۱} یوجین اج مریل، منصور خواجه‌پور، جهان و کلام، انتشارات مژده. ص ۵۴۳

محبت و قدوس، طبیعتش او را وادار می‌سازد که هم‌گناه را داوری کند و هم قوم محبوبش را نجات ببخشد و این رنج خدا به عنوان پدر نسبت به محبوبش می‌باشد. داوری گناه در ذات و طبیعت خدا می‌باشد و راه حلی که کتاب مقدس برای این متناقض‌نمایی ارائه داده است؛ صلیب عیسی مسیح است که در آن خود داور مورد داوری قرار می‌گیرد.^{۱۲}

در آخر کتاب هوشع و ازدواج او با جومر الگویی برای رابطه بین خدا و قومش می‌باشد؛ این متون به وضوح نشان می‌دهد که خدا به عنوان شوهر وفاداری برای قوم اسرائیل تصویر شده است، در حالی که قوم بی‌رفا و ارزش کمتری برای خدای پر از رحمت قائل هستند. محبت او ابدی است و در پی ایجاد راهی برای داوری نکردن قوم بوده است. خدا در عهد جدید این محبت و عشقش را در عیسی مسیح و کار نجات‌بخش او بر صلیب به تصویر می‌کشد؛ با اینکه همه گناه کرده‌اند و از جلال خدا قاصرند (رومیان ۳: ۲۳) و مستحق داوری می‌باشند؛ ولی خدا با فرستادن عیسی مسیح، محبت بزرگ خود را نشان داد و تنها پسرش را برای جهانیان قربانی نمود. (یوحنا ۱۶: ۳) تا امروز در رابطه ای صحیح با این خدای قدوس و پرمحبت قرار بگیریم.

^{۱۲} گوردن مک‌کانویل، رامین بسطامی، بررسی عهد عتیق جلد ۴، انتشارات پارس ۲۰۲۳. ص ۲۳۸

منابع:

کارسون، دی ای. آرمان رشدی. تفسیر کتاب مقدس (انبیا). انتشارات ایلام، ۲۰۲۰.

کتاب مقدس ترجمه مژده، انتشارات مژده ۲۰۲۳.

مککانویل، گوردن. رامین بسطامی. بررسی عهد عتیق: انبیا (جلد ۴). انتشارات پارس، ۲۰۲۳.

یوجین، مریل اچ. منصور خواجہ پور. جهان و کلام: بررسی عهد عتیق. انتشارات مژده.